

Sociale media- archivering

Best Practices

Februari 2021

netwerk
digitaal
erfgoed

Inhoudsopgave

Inleiding: pilots sociale media archiveren	2
1. Pilot Haags Gemeentearchief	3
2. Pilot Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis	5
3. Pilot IHLIA LGBTI Heritage	7
4. Pilot Regionaal Archief Nijmegen	11
5. Pilot Stadsarchief Amsterdam	14

Inleiding: pilots sociale media archiveren

Als onderdeel van het project 'Afstemming Sociale media-archivering' van het Netwerk Digitaal Erfgoed zijn er in 2020 diverse pilots uitgevoerd naar verschillende aspecten van Sociale media-archivering. Deze pilots hadden als doel praktijkervaring op te doen met het selecteren, harvesten en opslaan van sociale media.

De ervaringen van de deelnemende instellingen - het Haags Gemeentearchief, het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, IHLIA LGBTI Heritage, het Regionaal Archief Nijmegen en het Stadsarchief Amsterdam - zijn verzameld in vragenlijsten die je in dit document terugvindt. Erfgoedinstellingen die zelf sociale media willen gaan archiveren, vinden hier in één oogopslag vijf best practices en talloze praktische tips. De vragenlijsten geven snel inzicht in welk project ook voor jouw organisatie relevant kan zijn - en bieden een inleiding tot de meer gedetailleerde onderzoeksrapporten.

1. Pilot Haags Gemeentearchief

Lees hier de ervaringen van Wouter Brunner van het Haags Gemeentearchief. Zijn hoofdvraag was: sociale media-archivering, hoe gaan we dat organiseren?

Beschrijf kort jouw instelling en het voorbeeldproject dat je hebt uitgevoerd rondom sociale media-archivering .

Het Haags Gemeentearchief heeft onderzoek gedaan naar de impact die sociale media-archivering heeft op de organisatie. Als een erfgoedinstelling hiermee begint, waar moet dan rekening mee worden gehouden in termen van tijd, geld en kennis?

Hoe heb je het uitvoeren van het project aangepakt?

Ik heb het project vrijwel geheel alleen uitgevoerd. Expertise heb ik ingewonnen bij collega-instellingen en verder heb ik veel opgestoken van diverse vragenuurtjes, overleggen en symposia. Voor het project zelf was het nodig om alle aspecten van sociale media-archivering te doorlopen, pas dan kun je immers iets zeggen over de organisatorische consequenties. Voor de verdere methodiek verwijs ik naar mijn eindverslag.

Welke tools die gebruikt kunnen worden voor sociale media-archivering heb je gehanteerd? Zou je deze aanbevelen?

Bij gebrek aan beter kan ik de Webrecorder wel aanbevelen. Het is een simpel te bedienen tool, die bovendien webbased of onder Windows werkt. Er kunnen flink wat beperkingen zijn of problemen optreden, maar het werkt in ieder geval, zij het soms wat traag en instabiel. Onder Linux draait Webrecorder overigens vlotter en vooral stabiel. Alle andere tools die ik gebruikt heb (Instamancer, Brozzler, Munin Indexer): nee, die zou ik op dit moment toch nog niet aanbevelen, tenzij je goed bekend bent met Linux en werken met de command line. Wel ben ik nog benieuwd naar de WebCurator, die ook door de KB gebruikt worden. Deze heb ik helaas nog niet kunnen testen. Ook is het wellicht nog een optie om commerciële software te proberen, al verdient dat niet de voorkeur.

Welke zaken vond je moeilijk aan het archiveren van sociale media?

Persoonlijk vond ik het selectieproces lastig, maar dat komt ook omdat ik zelf helemaal niets met sociale media heb. Ook het daadwerkelijke archiveren – inclusief het controleren en herstellen – blijkt in de praktijk toch erg bewerkelijk.

Wat heeft het project sociale media-archivering voor jullie instelling uiteindelijk opgeleverd?

Vooral veel kennis, nog niet veel praktisch bruikbare webarchieven. Daarnaast handige contacten (netwerk!)

Wat zijn je belangrijkste aanbevelingen aan andere erfgoedinstellingen die beginnen met het archiveren van sociale media-archivering ?

Probeer zo min mogelijk het wiel opnieuw uit te vinden. Als je onvoldoende kennis hebt, probeer dan samen met andere instellingen iets te organiseren. Leg de taak van het selecteren neer bij iemand die affiniteit heeft met sociale media. Zie verder ook de aanbevelingen in mijn eindverslag.

In welke documenten, visuals, procesbeschrijvingen is het project vastgelegd of beschreven?

Verslag Pilot "organisatorische aspecten van sociale media-archivering ", Wouter Brunner, <http://doi.org/10.5281/zenodo.4493686>

Zijn er toekomstplannen voor sociale media-archivering vanuit jouw instelling?

Ja, we gaan hier wel mee verder, maar moeten ons nog goed bezinnen op het 'hoe'. De huidige insteek was deels erg hobbymatig en niet per se geschikt voor bredere toepassing.

Optionele vragen

Waarom is sociale media-archivering belangrijk voor jouw instelling?

De directe aanleiding was de Instagram-post (op haar persoonlijke account!) waarmee onze voormalige burgemeester Pauline Krikke haar vertrek aankondigde. Dat wordt op dat moment ineens heel relevant en dan ga je je toch afvragen hoe je dat vastlegt voor het nageslacht.

Steeds meer uitingen vinden inmiddels plaats via sociale media. Daar kun je van alles van vinden, maar daarmee geeft dit wel een (niet: het) beeld van de huidige maatschappij. Tegelijkertijd blijft context wel nodig, want de sociale media lijken nog wel eens samenlevingen-op-zich te zijn, die dan weer helemaal niet representatief hoeven te zijn.

Is er al (vastgelegd) beleid bij jouw instelling ten aanzien van sociale media-archivering ?

Nee. Wel is inmiddels geconcludeerd dat websites en sociale media een onderdeel zouden moeten vormen van het acquisitieplan.

Welke informatiebronnen heb je gebruikt om kennis te krijgen over wat nodig is om sociale media te gaan archiveren?

- Vragenuur Netwerk Digitaal Erfgoed
- Diverse symposia
- Github

Wat zou je de volgende keer praktisch anders doen en waarom?

Sneller taken (lees: de selectie) uitbesteden. Daarnaast hadden we wellicht ook al in een vroeg stadium na moeten denken over de wijze waarop we de gearchiveerde media op een later moment weer toegankelijk kunnen maken.

Wat is er gedaan aan interne en externe communicatie rondom het sociale media-archiveringsproject?

Uitingen op onze eigen website, via onze eigen sociale media kanalen, een interview door onze gemeentearchivaris op een lokaal radiostation en – overigens buiten ons om – aandacht in een lokale krant. Ironisch genoeg had die laatste veruit het meeste resultaat.

Wat zou je instellingen verder nog mee willen geven?

Experimenteren is leuk!

2. Pilot Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis

Lees hier de ervaringen van Robert Gillesse en Zefi Kavvadia van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG). Hun hoofdvraag was: met welke tools kun je sociale media het beste archiveren?

Beschrijf kort jouw instelling en het voorbeeldproject dat je hebt uitgevoerd rondom sociale media-archivering .

De focus van het IISG project was onderzoek naar, en experimenteren met, sociale media archiveringstools – of nog specifieker: tools voor het ‘oogsten’ of binnenharken van sociale media.

Hoe heb je het uitvoeren van het project aangepakt?

Het onderzoek werd voornamelijk uitgevoerd door Zefi Kavvadia (web archivist) in nauwe samenwerking met Robert Gillesse (digital archivist).

Welke tools die gebruikt kunnen worden voor sociale media-archivering heb je gehanteerd? Zou je deze aanbevelen?

Uiteindelijk is er in het kader van het project diepgaand onderzoek gedaan naar negen tools: Browsertrix, Brozzler, crocoite, Munin, Webrecorder Desktop, instamancer, Social Feed Manager, twarc, en TAGS. De selectie van deze tools kwam tot stand via literatuur- en online onderzoek en contact met andere professionals. Om de werking van de tools te kunnen doorgronden, maakten we gebruik van de documentatie van de tools. Wanneer documentatie niet of nauwelijks aanwezig was, hebben we getracht via experimenteren het functioneren van de tool te achterhalen. De gebruiksvriendelijkheid van de onderzochte tools is nogal uiteenlopend. Sommigen kunnen heel eenvoudig worden gebruikt, anderen vragen om de nodige expertise (met name het kunnen omgaan met command line tools).

Welke zaken vond je moeilijk aan het archiveren van sociale media?

De lastigste voorwaarde om met deze tools aan de slag te gaan, is de noodzakelijke investering in tijd en kennis. Als een organisatie het nodige materiaal wil verwerven en sociale media-archivering een vast onderdeel willen maken van hun werkprocessen, dan is het zaak hierin te willen en te blijven investeren. Hiernaast was het ontbreken van (technische) documentatie soms ook lastig. Dit kon veelal worden opgelost door in gesprek te gaan met de tool developers en hen te ondersteunen door het geven van feedback.

Wat heeft het project sociale media-archivering voor jullie instelling uiteindelijk opgeleverd?

We hebben waardevolle basiskennis opgedaan waarvan we kunnen profiteren bij de uitvoering van volgende projecten. Daarnaast is de mogelijkheid om te doen aan kennisdeling op dit vlak (onder andere in de NDE vragenuren en verschillende bijeenkomsten) als waardevol ervaren.

Wat zijn je belangrijkste aanbevelingen aan andere erfgoedinstellingen die beginnen met het archiveren van sociale media-archivering ?

Begin met goed nadenken. Enkele vragen die een organisatie zich kan stellen zijn: Wat zijn de doelen die we met de binnenhalen van de sociale media willen bereiken? Hoe past dit in het bredere verzamelbeleid? Waar liggen de prioriteiten? Wat is de schaal waarop we sociale media willen verwerven? Kijk daarna welke tools daarbij passen en begin vooral met experimenteren. Ruim tijd in voor kennisontwikkeling en ga ervanuit dat je hierin zult moeten blijven investeren. Hou er rekening mee dat tools die vandaag werken dat morgen niet meer kunnen doen. Flexibiliteit en wendbaarheid zijn daarom noodzakelijk. Tenslotte is het adagium dat het betere de vijand is van het goede hier zeer zeker van toepassing: het oogsten van sociale media levert hoogst zelden een compleet of foutloos resultaat op. Het is eerder: iets is beter dan niets.

In welke documenten, visuals, procesbeschrijvingen is het project vastgelegd of beschreven?

Het eindresultaat van project is een uitgebreid eindrapport dat een overzicht biedt van sociale media tools, uitdagingen in de selectie van deze tools en enkele use cases. Het streven is om dit rapport regelmatig up te daten en het zo te maken tot een levend document.

An Overview of Social Media Archiving Tools, Zefi Kavvadia, <http://doi.org/10.5281/zenodo.4493594>

Zijn er toekomstplannen voor sociale media-archivering vanuit jouw instelling?

De plannen bestaan eruit dat we eerst willen gaan werken aan specifiek collectiebeleid – daarbij rekening houdend met alle uitdagingen op het gebied van privacy en ethiek. Daarnaast willen we de opgedane kennis daadwerkelijk toepassen in onze archiveringswerkprocessen en blijven delen met de rest van het erfgoedveld.

3. Pilot IHLIA LGBTI Heritage

Lees hier de ervaringen van Berry Feith van IHLIA LGBTI Heritage. Zijn hoofdvraag was: hoe maken we een selectie van sociale media voor een *designated community*?

Beschrijf kort jouw instelling en het voorbeeldproject dat je hebt uitgevoerd rondom sociale media-archivering.

IHLIA LGBTI Heritage verzamelt, bewaart en ontsluit relevante informatie over homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, biseksuelen, transgenders, interseksuelen, hun geschiedenis, leefwereld en cultuur. Met het behoud van het lhbti+-erfgoed wil IHLIA de seksuele en genderdiversiteit in de samenleving voor iedereen zichtbaar maken.

Voor IHLIA zijn de makers en gebruikers van sociale media het uitgangspunt geweest bij dit project. Sinds het digitale tijdperk zijn sociale media uitingen een belangrijke plaats in het maatschappelijk debat gaan innemen. Mensen en groepen die in het verleden gemarginaliseerd waren hebben hierdoor de mogelijkheid gekregen om zich direct te laten horen. De lhbti+-gemeenschap is één van die groepen.

De basis van het onderzoek is geweest om te kijken hoe de makers van sociale media, die een grote achterban bij deze ondervertegenwoordigde lhbti+-gemeenschappen hebben, over archivering van hun content denken. Content die kan worden gezien als het lhbti+-archief van de toekomst.

Hoe heb je het uitvoeren van het project aangepakt?

Zoals veel erfgoedinstellingen heeft IHLIA nog geen eenduidig beleid aangaande het selecteren en archivering van sociale media. Daarom hebben we aan het begin van het project diverse mensen, zowel in- als extern, die veel met sociale media werken gevraagd mee te denken over de inhoud, de te bereiken doelen en de uitvoering van het project.

Het onderzoek is een proces van 'trial and error' geweest. Een uitgangspunt waar van te voren rekening mee gehouden is, ook omdat dit soort van onderzoek nieuw voor IHLIA was. Het project heeft uiteindelijk hele goede en nieuwe inzichten opgeleverd, maar dat heeft wel voortdurend om afstemming en bijsturing van het onderzoeksproces gevraagd.

Welke tools die gebruikt kunnen worden voor sociale media-archivering heb je gehanteerd? Zou je deze aanbevelen?

IHLIA heeft zich uitsluitend gericht op de vraag hoe de makers en gebruikers van sociale media die zich bezighouden met lhbti+-onderwerpen aankijken tegen archivering van hun content. Er is tijdens het onderzoek dan ook niet gekeken naar welke tools er gebruikt zouden kunnen worden om deze sociale media uitingen daadwerkelijk te archiveren.

Welke zaken vond je moeilijk aan het archiveren van sociale media?

Sociale media worden over het algemeen als een vluchtige bron van informatie gezien, door gebruikers maar ook door de content creators zelf. Bij makers is zeker het besef aanwezig dat deze bronnen van belang kunnen zijn voor toekomstig historisch onderzoek. Er was bij navraag dan ook ruime belangstelling voor het project. Toch leverde het invullen van een online vragenlijst door een door IHLIA gevraagde groep relevante personen uiteindelijk weinig resultaat op.

Halverwege het project is daarom voor een andere aanpak gekozen. Toen duidelijk werd dat communicatie op afstand, in de vorm van telefoongesprekken, mails en een online in te vullen

vragenlijst, niet tot het gewenste resultaat leidde heeft IHLIA gekozen voor directe communicatie. Deze directe communicatie is tot stand gekomen door twee rondetafelbijeenkomsten te organiseren met in totaal dertien deelnemers. Het was de bedoeling deze bijeenkomsten 'live' te houden. Vanwege de coronamaatregelen werd dit virtueel, wat ook heel goed heeft gewerkt.

Wat heeft het project sociale media-archivering voor jullie instelling uiteindelijk opgeleverd?

Belangrijk inzicht voor IHLIA is geweest dat persoonlijk contact met content makers een basisvoorwaarde is om tot een goede communicatie te kunnen komen. Sociale media uitingen op internet zijn vaak uiterst persoonlijk en roepen daarbij regelmatig heftige reacties op. Vertrouwen is dan erg belangrijk om met de makers in gesprek te gaan.

Voor de twee rondetafelbijeenkomsten zijn vragen opgesteld waarover kon worden gediscussieerd. Deze gedachtewisselingen zijn geleid door een onafhankelijke discussieleider. IHLIA heeft voor deze opzet gekozen om de deelnemers de kans te geven vrijuit te kunnen spreken. Om te laten zien dat we de mening van de deelnemers uiterst serieus namen hebben we de gevraagde personen een onkostenvergoeding geboden voor hun deelname.

Door te luisteren naar deze vertegenwoordigers van gemeenschappen die zich binnen de lhbt+-beweging nog altijd minder gehoord voelen heeft IHLIA inzicht gekregen in hoe zij over sociale media-archivering denken. We hebben een idee gekregen wat zij hierbij belangrijk vinden en welke rol IHLIA hierin zou kunnen vervullen.

Enkele conclusies uit de gesprekken:

Wat opvalt is dat sociale media voor de lhbt+-gemeenschappen een mengeling zijn van persoonlijke verhalen en activisme. Voor vele content makers zijn deze beide aspecten nauw verbonden en eigenlijk niet te scheiden. Enerzijds bieden sociale media een goede, veilige plek voor contact met gelijkgestemden en voor het promoten van jezelf (bv. als lhbt+-performer). Anderzijds zijn ze een platform voor activisme, events en discussies die elders geen stem krijgen.

De gesprekspartners onderschrijven het belang van het archiveren van sociale media. Zij zien het als een belangrijk deel van hun wereld dat anders verloren gaat. Het is een soort tijdscapsule voor de gemeenschap, voor het taalgebruik en de omgangscodes, die heel snel veranderen. Verscheidene gesprekspartners vertelden dat ze zelf dingen archiveren over onderwerpen die hen bezighouden..

De deelnemers begrijpen de dilemma's heel goed en kwamen spontaan met een aantal fundamentele vragen als: wat selecteer je om te archiveren; hoe zit het met de privacy van sociale-media-uitingen; is er daarbij verschil tussen open en gesloten groepen; hoe ga je om met posts die worden verwijderd of veranderd?

Voor de lhbt+-gemeenschappen is veiligheid een extra punt van aandacht; alleen al doordat openlijk bekend is dat je deel uitmaakt van een lhbt+- gemeenschap kun je in bepaalde landen gevaar lopen (nu of in de toekomst).

De gemeenschappen hebben regelmatig te maken met content die van bepaalde sociale-media-kanalen wordt verwijderd of geweerd omdat de bedrijven het als niet-passend zien. Er is behoefte om juist ook dat te archiveren, zodat het toch bewaard blijft.

Het is ondoenlijk om alles te archiveren. Een suggestie was om iemand uit de gemeenschap een half jaar lang content rond een bepaald thema te laten bewaren.

Onderwerpen die vaak genoemd zijn als belangrijk om te archiveren:

- Bepaalde events;
- Performances;
- Persoonlijke verhalen die anderen kunnen steunen;
- Lhbt+-activisme;
- Gay-memes en gay emoji's;
- Specifieke lhbt+-scenes (zoals de ballroom scene).

Content die beledigend of haatdragend is tegen de lhbt+-gemeenschap om te archiveren hoe de maatschappelijke positie van de gemeenschap is en hoe die verandert.

Wat zijn je belangrijkste aanbevelingen aan andere erfgoedinstellingen die beginnen met het archiveren van sociale media-archivering ?

Ga het gesprek aan met de makers van sociale media uitingen die voor jouw erfgoedinstelling van belang zijn en vraag naar hun eigen gedachten en ideeën over het selecteren, archiveren en het wel of niet toegankelijk maken van deze content voor onderzoekers of andere geïnteresseerden.

Kijk vervolgens samen met makers van de content of de gemaakte selectie een goede afspiegeling geeft van het onderwerp of thema. Motiveer daarbij waarom het belangrijk is dat deze sociale media uitingen voor de toekomst gearchiveerd moeten worden.

In welke documenten, visuals, procesbeschrijvingen is het project vastgelegd of beschreven?

IHLIA LGBTI Heritage. Use case sociale-media-archivering Netwerk Digitaal Erfgoed, Lonneke van den Hoonard, Berry Feith, Jim van Geel, Saskia Hoogervorst, & Wilfred van Buuren, <http://doi.org/10.5281/zenodo.4518919>

Daarnaast zijn er Zoomopnames en transcripties van de 'Expert Meeting dinsdag 10-11-2020' en de 'Expert Meeting donderdag 12-11-2020'. (Vanwege privacy van de deelnemers zijn deze opnamen en transcripties alleen na toestemming van IHLIA voor onderzoek te gebruiken).

Zijn er toekomstplannen voor sociale media-archivering vanuit jouw instelling?

Met dit onderzoek heeft IHLIA de eerste stappen gezet op weg naar het archiveren van sociale media. Samenvattend wil IHLIA het volgende doen om dit verder te realiseren:

De uitkomsten van het onderzoek omzetten in beleid en kijken naar te nemen vervolgstappen.

IHLIA wil hierbij klein beginnen door bijvoorbeeld twee of drie personen uit de lhbt+-gemeenschap een half jaar lang te laten archiveren rond een voor hen interessant thema. Daarmee kan IHLIA ervaring op doen hoe dit in de praktijk werkt.

IHLIA is een kleine instelling en heeft voor de technische kant van het archiveren onvoldoende kennis en menskracht in huis. IHLIA moet onderzoeken met wie we hierin kunnen samenwerken. Hopelijk is er in de toekomst de mogelijkheid om aan te haken bij een eventueel NDE initiatief op dit vlak.

Optionele vragen

Waarom is sociale media-archivering belangrijk voor jouw instelling?

Sinds het digitale tijdperk heeft sociale media een grote vlucht genomen. Voor IHLIA is het een nieuwe opgave om 'iets' met dit materiaal te doen. Social media bevat informatie die kan worden gezien als een afspiegeling van de huidige tijd en bevat het lhbt+-archief van de toekomst.

IHLIA is niet de enige organisatie die beleid moet maken op het archiveren van sociale media. Het ligt voor de hand om hierin samen te werken met andere erfgoedorganisaties en te leren van elkaars ervaringen. Het uitvoeren van een voorbeeldproject binnen het NDE is hierbij voor IHLIA een goede eerste stap.

Is er al (vastgelegd) beleid bij jouw instelling ten aanzien van sociale media-archivering?

Voor IHLIA zal bij het archiveren van sociale media uitingen de focus moeten liggen op het in contact komen en een relatie opbouwen met vertegenwoordigers van gemeenschappen die binnen de lhbt+-beweging nog altijd in een gemarginaliseerde positie verkeren.

De belangrijkste conclusie is dat door direct contact met makers van sociale media er gezamenlijk, dus in samenspraak met de makers, een selectie kan worden gemaakt van materiaal dat door alle betrokkenen als belangrijk en waardevol wordt gezien.

Welke informatiebronnen heb je gebruikt om kennis te krijgen over wat nodig is om sociale media te gaan archiveren?

- De projectleidersbijeenkomsten van het project 'Use case sociale media-archivering NDE'.
- Het 'Vragenuur Netwerk Digitaal Erfgoed'.
- Diverse symposia waar sociale media-archivering als onderwerp aan de orde is gekomen.

Wat zou je de volgende keer praktisch anders doen en waarom?

Sneller en intensiever mensen bij het project betrekken die dagelijks met sociale media werken. Het is vooral de jongere generatie die heel veel met sociale media doet en goed weet wat er op sociale media gaande en belangrijk is.

Wat is er gedaan aan interne en externe communicatie rondom het sociale media-archiveringsproject?

Uitkomsten van het project zijn door IHLIA nog niet gecommuniceerd. Een samenvatting van het projectverslag zal in het voorjaar van 2021 op de website van IHLIA worden gepubliceerd. Via de IHLIA nieuwsbrief zal dit artikel onder de aandacht worden gebracht.

De meeste mensen die aan het project hebben meegewerkt komen uit het directe of indirecte netwerk van IHLIA. Dit geldt zowel voor de gevraagde personen bij het online invullen van de vragenlijst, als voor de deelnemers aan de twee rondetafelbijeenkomsten. Al deze mensen zullen van IHLIA een samenvatting van het verslag van het project krijgen.

Wat zou je instellingen verder nog mee willen geven?

Het is een project van zoeken en experimenteren geweest. Het uiteindelijke resultaat heeft IHLIA waardevolle handvaten gegeven om verder te gaan met sociale media-archivering !

4. Pilot Regionaal Archief Nijmegen

Lees hier de ervaringen van Özden Cosgun van het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Haar hoofdvraag was: hoe kom je tot een representatieve selectie van sociale media?

Beschrijf kort jouw instelling en het voorbeeldproject dat je hebt uitgevoerd rondom sociale media-archivering.

Het RAN kreeg als regionale archiefdienst in het NDE-project het verzoek om onderzoek te doen naar waardering en selectie bij het archiveren van sociale media over een onderwerp op lokaal niveau. In overleg met het NDE hebben we de coronacrisis aangewezen als onderwerp voor ons onderzoek. Deze crisis is bij uitstek (landelijk) aan te wijzen als hotspot.

Hoewel we in Nijmegen nog geen hotspotmonitor hebben vastgesteld, leek het ons vanwege de impact van de coronacrisis op de stad toch belangrijk om met de coronacrisis als hotspot aan de slag te gaan. In dit geval richtten we ons dus specifiek op sociale media-uitingen hierover: hoe gaat men in Nijmegen om met alle gevolgen die de coronacrisis met zich meebrengt? Wat zien we van de coronacrisis terug op Nijmeegse sociale media dan wel op sociale media van Nijmeegse initiatieven/projecten? We hebben er bewust voor gekozen het overheidsmateriaal in dit project buiten beschouwing te laten en ons te richten op sociale media van particuliere archiefvormers.

Hoe heb je het uitvoeren van het project aangepakt?

Vanwege de onbekendheid met het selecteren en waarderen van sociale media leek het ons relevant een projectgroep samen te stellen, bestaande uit vier leden. Elk projectgroeplid leverde vanuit zijn/haar eigen achtergrond en gezichtspunt een bijdrage aan het onderzoek, op grond waarvan we bepaalden welke informatie belangrijk is en wat we daarvan wilden bewaren. We hebben een projectgroep samengesteld vanuit verschillende disciplines waarbij elk lid vanuit zijn/haar eigen achtergrond kon bijdragen om op die manier een zo compleet beeld samen te stellen. Achtergrond die je als persoon hebt heeft invloed op je zoekresultaten

Drie van de vier medewerkers houden zich bezig met acquisitie, particulieren acquisitie av en bibliotheek. En iemand die projecten doet. Een van de projectgroepleden was al bekend met sociale media. Dit heeft ons heel erg geholpen.

Welke tools die gebruikt kunnen worden voor sociale media-archivering heb je gehanteerd? Zou je deze aanbevelen?

Wij hebben ons voornamelijk gericht op waardering en selectie en hebben dus geen onderzoek gedaan naar welke tools we willen gebruiken.

Welke zaken vond je moeilijk aan het archiveren van sociale media?

We hebben nog niets gearchiveerd tijdens dit project. Welke zaken wij moeilijk vonden aan selectie en waardering en dit project in het algemeen:

- Onbekendheid met sociale media. Meerderheid van het projectgroep is zelf niet actief op sociale media daardoor was er een grote onbekendheid.

- Doordat sociale media vluchtig is werd het als abstract ervaren en bemoeilijkte het om er concreet mee aan de slag te gaan.
- Verwevenheid van alle sociale media met elkaar, telkens terugkerende items. Hierdoor was het moeilijk om te kiezen uit de overlappende items.
- Gebrek aan referentiekader: wat is in sociale media van belang om te bewaren. Binnen sociale media al verschillende werelden.
- Compleet beeld vormen van wat er allemaal speelt over het onderwerp en daarin te differentiëren.

Wat heeft het project sociale media-archivering voor jullie instelling uiteindelijk opgeleverd?

We zijn daadwerkelijk aan de slag gegaan met sociale media. We hebben binnen een afgebakend onderwerp in kaart gebracht welke kanalen er zijn en hier een selectie uit gemaakt. Hierdoor hebben we een beter beeld gekregen van wat er op sociale media speelt over een bepaald onderwerp, wat het inhoudt en wat kan helpen bij toekomstige archivering.

Wat zijn je belangrijkste aanbevelingen aan andere erfgoedinstellingen die beginnen met het archiveren van sociale media-archivering ?

Voor ons is de selectie en waardering van sociale media over het coronavirus in Nijmegen een test case geweest, die ons de nodige lessen heeft geleerd. Na de eerdergenoemde tips hebben we enkele algemene aanbevelingen:

- begin met een flexibel plan van aanpak en pas het zo nodig tussentijds aan;
- deel je plan, ideeën en ervaringen met collega-(archief)instellingen en leer van elkaar;
- weeg af of je hulp van het publiek inroept. Communicatie met het publiek levert misschien wat meer werk op, maar je legt verbinding met de inwoners en het publiek heeft andere gezichtspunten dan een professional en komt soms met verrassende ideeën;
- houd de omvang van het project in het oog en zorg dat het praktisch uitvoerbaar is. Maak het daarom niet te groot;
- ga na of andere partijen al 'voorwerk' hebben gedaan of zelf archiveren om dubbel werk te voorkomen;
- begin snel met het gericht zoeken naar sociale mediakanalen. Verlies van tijd is verlies van informatie. Ook het snel harvesten van data en/of de look and feel van sociale media is van belang;
- doe de selectie in een team met projectleden die verschillende expertises en achtergronden hebben. Zo maak je een representatiever selectie;
- ga vanuit verschillende vertrekpunten op zoek naar bronnen;
- leg vast hoe je de bronnen hebt gevonden: waar, hoe, op welke trefwoorden of hashtags heb je gezocht? Zijn alle sociale mediakanalen binnen één initiatief het bewaren waard?
- beargumenteer en leg vast waarom je bepaalde bronnen waardeert en (niet) selecteert. Zo verantwoord je je voor latere onderzoekers. Dit overzicht is terug te vinden in de groslijst van 35 sociale media kanalen;
- blijf de sociale media over langere tijd monitoren, zeker als je waardeert en selecteert binnen een lopende hotspot.

In welke documenten, visuals, procesbeschrijvingen is het project vastgelegd of beschreven?

Pilot waardering en selectie van sociale media in Nijmegen, Özden Cosgun, Hylke Roodenburg, Judith van Santen en Henk Trapman, <http://doi.org/10.5281/zenodo.4493526>

Zijn er toekomstplannen voor sociale media-archivering vanuit jouw instelling?

Als RAN zien we dit onderzoeksverslag waar nu aan gewerkt wordt als vertrekpunt voor onszelf voor het daadwerkelijk aanleggen van een eigen collectie geselecteerde Nijmeegse sociale mediakanalen over de periode maart 2020 tot het moment van harvesting. Daarbij richten we ons op de vraag hoe

we deze uitingen op sociale media duurzaam kunnen beheren en beschikbaar stellen voor toekomstig historisch onderzoek. Tot nu toe hebben we in een aantal voorkomende gevallen ad hoc besluiten genomen naar aanleiding van actuele gebeurtenissen. Aangezien deze manier van besluitvorming niet wenselijk is, willen we graag een gestructureerde aanpak ontwikkelen

We willen nu een representatieve en afgebakende hoeveelheid sociale media archiveren aan de hand van een geselecteerde lijst van archiefvormers die op hun platforms te bewaren informatie over de Nijmeegse beleving van de coronacrisis hebben geplaatst. Het contact leggen met deze archiefvormers is inmiddels gestart. Voor onderzoek en gebruik van tools en de juridische kaders wachten we voor zover nodig de uitkomst van de andere instellingen af. Indien mogelijk gaan we met onderdelen eerder aan de slag.

5. Pilot Stadsarchief Amsterdam

Lees hier de ervaringen van Mirjam Schaap van het Stadsarchief Amsterdam. Haar hoofdvraag was: met welke wetten, gebruiksvoorwaarden en ethische aspecten moet je rekening houden als je sociale media wilt archiveren?

Beschrijf kort jouw instelling en het voorbeeldproject dat je hebt uitgevoerd rondom sociale media-archivering .

Het Stadsarchief Amsterdam is de archiefbewaarplaats van de gemeente Amsterdam met een lange traditie van het verzamelen van particuliere archieven. De focus van dit onderzoek lag aanvankelijk op de juridische en ethische vraagstukken. Om het project meer waarde te geven voor het Stadsarchief zelf heb ik ook het hele voortraject (waardering, selectie en harvesten) van sociale media meegenomen. Doel is om meer bewustzijn te creëren over het belang van sociale media als onderdeel van onze particuliere acquisitiestrategie en praktische handreikingen te geven voor het archiveren van sociale media.

Hoe heb je het uitvoeren van het project aangepakt?

Ik ben niet echt methodisch te werk gegaan. Dat kon ook eigenlijk niet vanwege het experimentele karakter ervan. Er is gewoon heel weinig voorhanden. Ik heb vooral heel veel geëxperimenteerd, heel veel op sociale media gezeten, en alles gelezen wat ik over sociale media tegenkwam. Tijdens het voortraject heb ik technische hulp gehad bij het installeren van de tools van de digitale curator van het Stadsarchief. Wat ik heel erg heb gemist waren andere mensen om hierover te sparren: het archiveren van sociale media is bij ons geen prioriteit en wekt helaas nog weinig enthousiasme op.

Welke tools die gebruikt kunnen worden voor sociale media-archivering heb je gehanteerd? Zou je deze aanbevelen?

Dat verschilt per platform. Voor het archiveren van Twitter, FB en IG ihkv een archiefoverdracht gebruiken wij de downloadoptie van het platform zelf. Evt. aangevuld met een opname van (een gedeelte van) het account met Webrecorder. Voor het harvesten van tweets op basis van hashtags en trefwoorden op Twitter heb ik geëxperimenteerd met TAGS, Social Feed Manager en de Appraisal Tool van Documenting the Now. Vanwege de eenvoud en het feit dat ik veel thuis heb moeten doen, heb ik vooral TAGS gebruikt. Mocht ik in de toekomst verder gaan met sociale media archiveren, dan wil ik SFM en de AP verder uit proberen. Liefst wel met een Stadsarchief account, want tot nu toe moet ik alles vanaf mijn eigen accounts doen. Voor het archiveren van hashtags op IG heb ik Webrecorder gebruikt.

Welke zaken vond je moeilijk aan het archiveren van sociale media?

Gebrek aan belangstelling en geen prioriteit. Ik denk dat als je echt serieus iets aan Nederlandse sociale media wilt archiveren, je met een landelijk initiatief moet komen.

Wat heeft het project sociale media-archivering voor jullie instelling uiteindelijk opgeleverd?

Feitelijk: een aantal gearchiveerde datasets + een handleiding voor archiefvormers hoe ze hun eigen sociale media kunnen downloaden.

Wat zijn je belangrijkste aanbevelingen aan andere erfgoedinstellingen die beginnen met het archiveren van sociale media-archivering ?

Maak het niet te moeilijk. Begin met tijdens de acquisitie van archieven te vragen of archiefvormers ook een datadownload willen maken en willen doneren. Word zelf actief op sociale media en probeer op een platform wat accounts te volgen die vanuit je acquisitie interessant zijn, zie dat als onderdeel van je actieve acquisitiestrategie.

In welke documenten, visuals, procesbeschrijvingen is het project vastgelegd of beschreven?

#amsterdamhouvol. Onderzoek naar de mogelijkheden voor het archiveren van sociale media accounts van particuliere archiefvormers en het harvesten van sociale media in het kader van hotspots, Mirjam Schaap, <http://doi.org/10.5281/zenodo.4493628>

Zijn er toekomstplannen voor sociale media-archivering vanuit jouw instelling?

Nee

Optionele vragen

Waarom is sociale media-archivering belangrijk voor jouw instelling?

In het algemeen: sociale media is onderdeel van ons dagelijkse leven. Je kunt en hoeft niet alles te bewaren maar je kunt ook niet niets bewaren. Een persoonlijk archief zonder sociale media accounts is gewoon onvolledig. Daarnaast denk ik dat je als instelling ook moet nadenken over je relevantie in het digitale tijdperk. Sociale media zijn een type bronnen waar mensen zich toe kunnen verhouden.

Is er al (vastgelegd) beleid bij jouw instelling ten aanzien van sociale media-archivering ?

Nee.

Welke informatiebronnen heb je gebruikt om kennis te krijgen over wat nodig is om sociale media te gaan archiveren?

Er is niet een manier om sociale media te archiveren of een plek om informatie te vinden. Als je daar de uitdaging niet van inziet kun je er beter niet aan beginnen.

Wat zou je de volgende keer praktisch anders doen en waarom?

Ik denk dat dat bij zo'n experimenteel en verkennend onderzoek vrij lastig is, je moet het doen met wat je tegenkomt en vooral heel flexibel zijn. Het is meer een missie dan een onderzoek.

Wat is er gedaan aan interne en externe communicatie rondom het sociale media-archivering sproject?

Ik heb een aantal presentaties gegeven. Binnen mijn eigen organisatie heb ik nog niets aan communicatie gedaan. Ivm nog beperkte belangstelling lijkt het mij beter om mensen mee te nemen in de resultaten, niet in al het onderzoek dat daar aan vooraf gaat (ervaring vanuit mijn presentaties is ook dat de meeste mensen gewoon antwoord/praktische handvatten willen op de vraag: hoe moet ik sociale media archiveren).

Colofon

Wouter Brunner
Datamanager - Haags Gemeentearchief

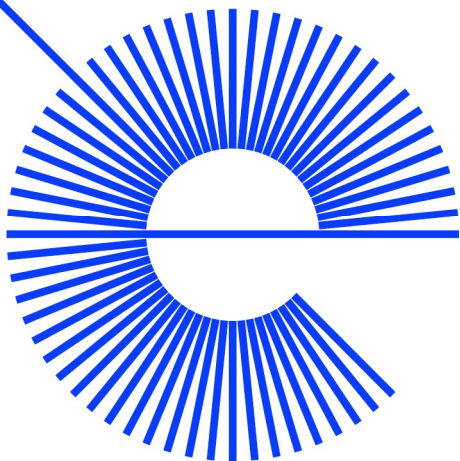
Özden Cosgun
Archivaris – Regionaal Archief Nijmegen

Berry Feith
Digitization Officer – IHLIA LGBTI Heritage

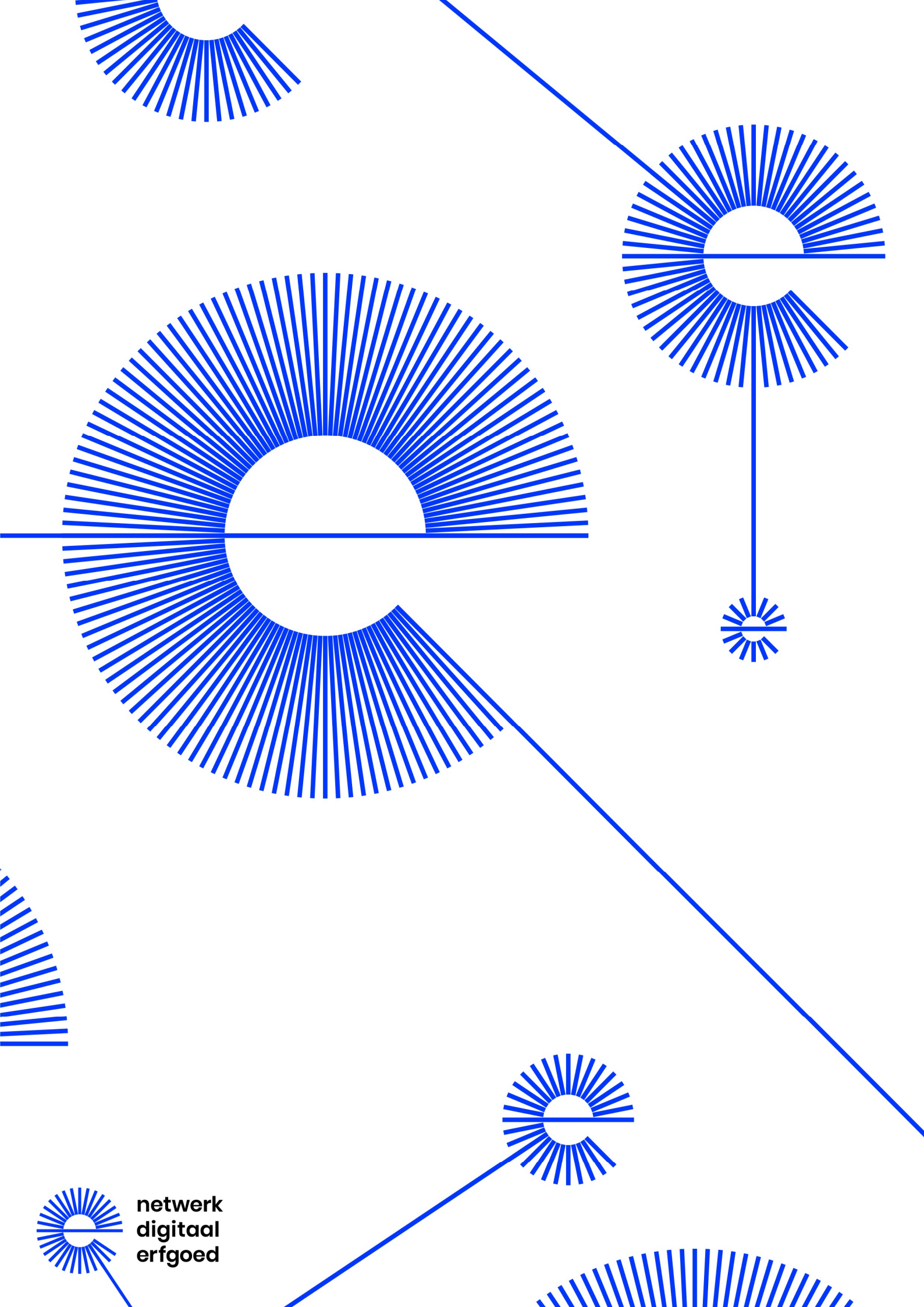
Robert Gillesse
Digitaal archivaris - Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis

Zefi Kavvadia
Web Archivist- Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis

Deze best practices zijn stand gekomen door samenwerking binnen het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE). Meer informatie is te vinden op netwerkdigitaalerfgoed.nl. Reacties zijn welkom via: info@netwerkdigitaalerfgoed.nl

**netwerk
digitaal
erfgoed**

**netwerk
digitaal
erfgoed**